

О. М. Сьомочкіна-Рижко

Антонович-Мельник Катерина Миколаївна

АНТОНОВИЧ-МЕЛЬНИК Катерина Миколаївна (19. 11(02. 12). 1859, м. Хорол, нині Полтав. обл. - 12. 01. 1942, Київ) - історик, археолог, перекладач, громадська діячка. Друга дружина [Володимира Антоновича](#), мати [Дмитра](#), бабуся [Марка](#) та [Михайла Антоновичів](#). Народилась у сім'ї лікаря М. Мельника. Закін. Полтав. гімназію (1877), істор.-філол. відділ Вищих жінок. курсів (1883). Студіювала історію у проф. В. Антоновича, літографувала його лекції з історії передмонгол. Русі, Галичини, козаччини та джерелознавства до історії України. Згодом видала їх окремими курсами як підручники для слухачів Київ. університету та Вищих жінок. курсів (1879, 1880, 1882). Археологію студіювала в Музеї старожитностей Київ. університету. 1882-86 працювала під керівництвом проф. В. Антоновича в Київ. центр. архіві, упорядковуючи старі судові справи. Зібрані матеріали лягли в основу низки статей («Нескінченне слідство, чи Пригода з кріпацького побуту на Київщині» та ін.). Проводила наук. дослідження з історії, істор. географії та археології України. Праці друкувала в ж. «Киевская старина». Кілька років допомагала проф. В. Антоновичу в Археол. музеї Київ. університету, виконуючи обов'язки лаборанта, а 1888-1913 на громад. засадах - ще й консерватора. Здійснювала археол. розкопки кладовища язичницького часу в Старому Києві; 1881 розкопала групу могил кіммер. та скіф. доби

під Кременчуком на Полтавщині. Спочатку працювала в групах проф. В. Антоновича, згодом самостійно виконувала завдання археол. закладів. Розкопувала палеоліт. рештки біля м. Студениця на Поділлі; досліджувала неоліт. майстерні, стоянки та дюнні розсипи на Київщині, Волині, Поділлі, Катеринославщині, Полтавщині та Харківщині; мегаліт. рештки на Херсонщині та Поділлі; рештки передмікен. культури на Київщині; похоронні звичаї кіммер. та скіф. доби на Полтавщині, Харківщині, Київщині; камінні гробовища Пд. Криму та ін. Результати своєї праці представляла на Всерос. археол. з'їздах. Була організатором Археол. з'їздів у Києві та Харкові; складала до них каталоги. 1892 систематизувала й описала музей О. Поля в Катеринославі, а також видрукувала його ілюстративний каталог («Описание археологических коллекций в музее А. Н. Поля в Екатеринославе», К., 1893). 1880 брала участь у подорожі галицької академічної молоді, а після її закінчення мандрувала далі Галичиною, Австрією, Угорщиною та Італією, де студіювала старовину. 1896 і 1900 їздила з В. Антоновичем до Італії та Сицилії. До найважливіших археол. праць належать: «Следы мегалитических сооружений в Южной России» // «Тр. 6-го археол. съезда в Одессе», 1884; «Основные типы неолитической культуры в стоянках и мастерских среднего бассейна Днепра» // «Доп. на 8-му археол. з'їзді у Вільні», 1893; «Раскопки в земле Лучань» // «Тр. 9-го археол. съезда в Киеве», 1899; «Неолитическая мастерская на урочище Стрильча Скеля на днепровских порогах» // «Тр. 9-го археол. съезда в Москве», 1890; «Раскопки курганов в Харьковской губернии» // «Тр. 12-го археол. съезда в Харькове», 1902; «Курганы-майданы и городища-майданы в Южной России» // «Тр. 13-го археол. съезда в Екатеринославе», 1905; «Про майданові городища на Україні (з мапою)» // «Зап. Наук. товариства у Києві», 1909, кн. 4 та ін. Серед опубл. перекладів А. розділи з монографії Ч. Качака «Polityka polaków względem Rusi» під назвою «Очерк истории Юго-Западной Руси» // «Киев. старина», 1885, № 1-6; етногр. оповідання Е. Ожежко «Dziurdziowie» - «Ведьма» // «Киев. старина», 1887, № 2, 4, 5, 7-9; істор. оповідання Р. Гавронського «Na kresach» - «На рубеже» // «Киев. старина», 1888, № 1-6, 8, 9) та ін. Була чл. товариства «Просвіта», НТШ у Львові, Укр. наук. товариства у Києві, Київ. археол. музею, Моск. антропол. товариства та ін. Від 1919 працювала у ВУАН: зав. б-кою 1-го відділу; була чл.-співроб. постійної комісії для складання історико-геогр. словника та біогр. словника діячів укр. землі. Від 1920 - ред. і гол. ред. комітету для видання творів В. Антоновича. 1921 - заступник голови Археол. відділу Всеукр. археол. комітету при УАН. Від 1924 - дійс. чл. Істор. секції при ВУАН. 1925 за дорученням ВУАН керувала археол. розкопками на тер. Софій. собору у Києві та на Кременчуччині; 1927 - на Золотонощині. 1928 надрукувала частину невид. рукописів В. Антоновича і влаштувала при Істор. секції ВУАН пам'ятну виставку з нагоди 20-х роковин його смерті, а також склала бібліогр. покажчик

його праць. Від 1929 редагувала й готувала до друку перші два томи повного зібр. праць В. Антоновича.

Основні праці

Гетман Иван Выговский; Гетман Павел Тетеря; Гетман Демьян Многогрешный // Исторические деятели Юго-западной России. К., 1883; Путевые очерки Подолья // Киев. старина. 1884. № 5, 7, 9, 10; 1885. № 3, 12; На Днепровском побережье // Там само. 1887. № 8; Потетеревские города // Там само; Сведения о походах в Крым Михаила Дорошенка // Там само. 1896. № 11; Василь Григорович Ляскоронський: [Некролог] // Зап. Істор.-філол. відділу ВУАН. К., 1929. Кн. 24; Археологічні досліді на Кременчужчині (1925) // Коротке звітлення Всеукр. Археол. Комітету за археол. досліді року 1925. К., 1926; 3 невиданих рукописів В. Б. Антоновича // Україна. 1928. Кн. 6; До археологічної статистики степової Полтавщини [Черкас. обл.] // Ювілей. зб. на пошану академік М. С. Грушевського. Т. 1. К., 1928.

Рекомендована література

1. Реєстр друкованих праць К. М. Мельник-Антоновичевої // Зап. Істор.-філол. відділу ВУАН. К., 1923. Кн. 2/3;
2. Життєпис К. М. Мельник-Антоновичевої // Там само.

Бібліографічний опис:

Антонович-Мельник Катерина Миколаївна / О. М. Сьомочкіна-Рижко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. - К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. - Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-43012>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).